

Abstrakti

Viittakiven kansainvälinen kansanopisto 1951–2007 yhteisymmärryksen ja rauhan asialla

Tässä esityksessä kuvataan käynnistynyt tiedonkeruuhanke, jossa kootaan aineistoa myöhempää tutkimuskäyttöä varten. Tiedonkeruun kohteena on Viittakiven kansainvälisen kansanopiston työ maailmanrauhan edistäjänä. Opiston toiminta päättyi omistajayhteisön päätöksellä vuonna 2007. Viittakiven arkistot luovutettiin Hämeen maakunta-arkistolle.

Tiedonkeruuhanketta rahoittaa Niilo Helanderin säätiö 2025–2026. Hankkeessa kootaan tietoa Viittakiven opiston rauhantyöstä haastatteleamalla opiston toimintaan osallistuneita. Tavoitteena on kerätä aineisto, joka kattaa kokemuksia eri vuosikymmeniltä. Menetelminä käytetään vertaishaastatteluja (30) ja fasilitoituja ryhmähaastatteluja (2), joista toinen järjestetään entisen opiston toimipaikassa. Lisäksi analysoidaan opiston arkistoaineistoa Hämeen maakunta-arkistossa. Koottu aineisto arkistoidaan Tietoarkistoon tulevaa tutkimuskäyttöä varten. Hanketta hallinnoi Viittakivi International Association ry, opiston ystävien ja entisten opiskelijoiden järjestö.

Pariisin rauhansopimuksen solmiminen vuonna 1947 merkitsi eurooppalaisille odotusta tulevaisuudessa hämmöttävästä rauhasta. Viittakiven opiston idea syntyi kansainvälisellä työleirillä Suomen Lapissa raskaiden sotavuosien jälkeen. Opiston perustajiin kuulunut pitkäaikainen rehtori Elvi Saari on kuvannut elämäkerrassaan (Saari, 1985) rauhan rakentamisen tarvetta seuraavalla tavalla:

Sodan jälkeinen nuoriso tajuaa, että pysyvää rauhaa ei rakenneta yksinomaan neuvottelupöytien ääressä. Sikäli kuin pyritään luomaan kestävästä yhteisymmärrystä kansojen kesken, on kaikkiin kansanluokkiin, rotuihin ja uskontokuntiin kuuluvien ihmisten opittava yhdessä tekemään työtä, etsimään virkistystä, opiskelemaan ja palvelemaan Jumalaa. Nuorten pitää raivata uusia sosiaalisen elämän ja ajattelun uria voidakseen oikein elää radikaalisten ja nopeiden muutosten aikaa. Vain hyvän tahdon ja yhteistyön rakentavat voimat voivat palauttaa järjestyksen kaaoksen sijaan ja muuttaa hillittömän väkivallan pysyväksi rauhaksi.

Tämä viisi vuotta ennen opiston perustamista laadittu teksti kuvaa osuvasti kansainvälisyyden, yhteistyön ja rauhan ideaa, joita edistettiin Viittakiven opiston arjessa yli viisikymmentä vuotta. Vuosina 1951–1997 järjestetyille pitkille kursseille osallistui Hauholla (nykyisin osa Hämeenlinnan kaupunkia) yli 2000 henkilöä eri puolilta maailmaa.

Vuonna 2025 maailmarauha on yhä tavoittamattomissa ja elämme jälleen sodan uhan alla. Tässä maailmantilanteessa sivistystyö on yhä tärkeämpi kanava puolustaa näitä arvoja ja torjua niiden rapautumisesta seuraavia riskejä. Siksi on tärkeää kääntää huomio rauhan tekemisen käytäntöihin ruohonjuuritasolla, vapaan sivistystyön toiminnassa. Viittakiven opiston arjessa rauhaa edistettiin monin käytännön teoin: kansainvälisillä kursseilla, työleireillä ja seminaareissa, ruohonjuuritason kehitysyhteistyössä, siviilipalveluskoulutuksessa, pakolaisten vastaanotossa ja kotoutumiskoulutuksessa. Opiston arjen töihin osallistuivat kaikki opiskelijoista rehtoriin ja luonnonmukainen puutarha edisti ekologista kestävyttä. Tarkoitus on kerätä tietoa Viittakiven konseptista ja toiminnasta, jotta olisi mahdollista oppia sen käytännöistä, hyödyntää tai jopa ottaa käyttöön rauhantyötä tämän päivän kasvatuksen humaniksi sisällöksi.